

seksualność osób z niepełnosprawnością intelektualną

wpis w ramach kampanii społecznej #niepełnosprawni

Wpis ten publikowany jest w ramach kampanii społecznej #niepełnosprawni organizowanej przez Karolinę z bloga *Wysmakowana* i Monikę z bloga *Z pamiętnika wózkera*. Codziennie, przez cały kwiecień publikujemy wpisy mówiące o życiu osób z niepełnosprawnością. Ja podjęłam się tematu szalenie w Polsce kontrowersyjnego, tematu tabu, jakim jest seksualność osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Zaczynając od czegoś, co znamy wszyscy i wszystkie, piramidy potrzeb Masłowa, potrzeby seksualne są jednymi z podstawowych potrzeb człowieka, na równi z pożywieniem i wydalaniem. W przypadku osób z niepełnosprawnością intelektualną, są one zupełnie pomijane, jakby niepełnosprawność była cechą, która nie pozwala na ich istnienie, a tak wcale nie jest.

Według zapisów Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka:

Artykuł 2.

Każda osoba jest uprawniona do korzystania ze wszystkich praw i wolności ogłoszonych w niniejszej Deklaracji bez jakiegokolwiek różnicy, zwłaszcza ze względu na rasę, kolor skóry, płeć, język, religię, poglądy polityczne lub jakiegokolwiek inne, pochodzenie narodowe lub społeczne, majątek, urodzenie lub jakąkolwiek inną sytuację (ang. or other status, franc. ou de toute autre situation). Ponadto, nie powinno się czynić żadnego rozróżnienia na podstawie statusu politycznego, prawnego lub międzynarodowego kraju lub terytorium, do którego dana osoba przynależy, bez względu na to, czy ów kraj lub terytorium jest niepodległe, powiernicze, zależne albo poddane jakimkolwiek ograniczeniom suwerenności

Artykuł 6.

Każdy jest uprawniony do uznawania wszędzie jego osobowości prawnej.

Artykuł 16.

1. Pełnoletni mężczyźni i kobiety, bez jakichkolwiek ograniczeń ze względu na rasę, narodowość lub religię, mają prawo do zawierania związku małżeńskiego i zakładania rodziny. Korzystają oni z równych praw co do zawierania małżeństwa, w czasie jego trwania i po jego rozwiązaniu.
2. Małżeństwo może być zawarte wyłącznie na podstawie dobrowolnej i pełnej zgody przyszłych małżonków.

3. Rodzina jest naturalną i podstawową komórką społeczeństwa oraz jest uprawniona do ochrony ze strony społeczeństwa i państwa.

Artykuł 25.

Każda osoba ma prawo do poziomu życia odpowiadającego potrzebom zdrowia i dobrobytu jej samej i jej rodziny, włączając wyżywienie, ubiór, mieszkanie, opiekę medyczną i niezbędne świadczenia społeczne, jak również prawo do zabezpieczenia na wypadek bezrobocia, choroby, niezdolności do pracy, wdowieństwa, podeszłego wieku, a także innych przyczyn utraty środków utrzymania w następstwie okoliczności niezależnych od jej woli.

SILNE.

Według zapisów Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych:

Artykuł 23. Poszanowanie życia rodzinnego i domowego

1. Państwa-Strony podejmą skuteczne i właściwe działania mające na celu eliminację dyskryminacji wobec osób niepełnosprawnych we wszelkich kwestiach odnoszących się do sfery małżeństwa, rodziny, rodzicielstwa i związków, na równych zasadach z innymi obywatelami, aby zagwarantować:

(a) Prawo wszystkim osobom niepełnosprawnym, zdolnym do zawarcia związku małżeńskiego, do wejścia w związek małżeński i założenia rodziny na zasadach całkowitej dobrowolności i zgody przyszłych małżonków,

(b) Prawo osób niepełnosprawnych do podejmowania nieprzymuszonej i odpowiedzialnej decyzji dotyczącej czasu wydania na świat oraz liczby potomstwa, oraz prawo do informacji stosownej do wieku odbiorców, dotyczącej edukacji seksualnej i planowania rodziny, jak również środki do realizacji wyżej wymienionych praw,

(c) Zachowanie zdolności rozrodczej osób niepełnosprawnych, w tym dzieci, na równych zasadach z innymi obywatelami.

Artykuł 24. Edukacja

1. Państwa-Strony uznają prawo osób niepełnosprawnych do edukacji. Mając na celu realizację tego prawa bez jakiegokolwiek formy dyskryminacji i na zasadach równości, Państwa-Strony zagwarantują system edukacji integracyjnej na wszystkich etapach edukacyjnych oraz kształcenia ustawicznego, ukierunkowany na:

(a) Pełny rozwój ludzkiego potencjału, poczucia godności i własnej wartości, oraz wzmocnienie poszanowania dla praw człowieka, fundamentalnych swobód i różnorodności członków rodziny ludzkiej.

Artykuł 25. Zdrowie

Państwa-Strony uznają, iż osoby niepełnosprawne mają prawo do możliwie najwyższego standardu zdrowia bez dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność. Państwa-Strony podejmą właściwe

kroki, aby zagwarantować osobom niepełnosprawnym dostęp do usług zdrowotnych z uwzględnieniem kwestii płci, w tym rehabilitację zdrowotną. W szczególności Państwa-Strony:

SILNE.

(a) Zagwarantują osobom niepełnosprawnym taki sam zakres, jakość i standard bezpłatnej lub przystępnej cenowo opieki medycznej i programów zdrowotnych, jak innym obywatelom, w tym w obszarze zdrowia seksualnego i związanego z rozrodczością oraz programów zdrowia publicznego,

(b) Zapewnią usługi zdrowotne ukierunkowane na szczególne potrzeby osób niepełnosprawnych, w tym wczesne rozpoznanie i leczenie, oraz usługi ukierunkowane na minimalizowanie i zapobieganie niepełnosprawności, w tym wśród dzieci i osób w podeszłym wieku,

(c) Zapewnią powyższe usługi zdrowotne w możliwie bliskiej odległości od środowisk osób niepełnosprawnych, również w okolicach wiejskich,

(d) Będą wymagać od osób pracujących w sektorze opieki zdrowotnej, aby zapewniły osobom niepełnosprawnym opiekę o takiej samej jakości jak pozostałym członkom społeczeństwa, w tym, na zasadzie nieprzymuszonej zgody i pełnego poinformowania, między innymi poprzez podnoszenie świadomości praw człowieka, godności, autonomii i potrzeb osób niepełnosprawnych przez szkolenia i propagowanie standardów etycznych w publicznej i prywatnej służbie zdrowia,

(e) Zakazą dyskryminowania osób niepełnosprawnych przy udzielaniu ubezpieczenia zdrowotnego oraz ubezpieczenia na życie, w sytuacji, gdy takie ubezpieczenie jest dozwolone przez ustawodawstwo danego kraju, i będzie ono udzielone w sposób sprawiedliwy i racjonalny,

(f) Będą zapobiegać przypadkom odmowy opieki lub usług zdrowotnych oraz płynów i żywności ze względu na niepełnosprawność.

Osób z niepełnosprawnością dotyczą również zapisy Powszechnej Deklaracji Praw Seksualnych i Reprodukcyjnych.

Konwencja rozstała ratyfikowana przez Prezydenta RP 6 września 2012 roku, jednak wciąż wiele kwestii, zwłaszcza systemowych, musi zostać zmienionych. Według rekomendacji Komitetu ONZ ds. Praw Osób z Niepełnosprawnościami, jak i Rzecznika Praw Obywatelskich wciąż problemami (dotyczącymi podjętej przeze mnie kwestii) są:

- ▶ Odejście od takiej terminologii jak „upośledzenie umysłowe”, „niezdolność do pracy”, „niezdolność do pełnienia ról społecznych” lub „zależność lub brak zdolności do autonomii” i zastąpienie jej terminologią w pełni szanującą godność osób z niepełnosprawnościami,
- ▶ Uchylenie przepisów umożliwiających ubezwłasnowolnienie osób z niepełnosprawnościami, a przez to pozbawienie poszczególne osoby zdolności do czynności prawnych oraz ustanowienie mechanizmów wspierania podejmowania decyzji, które szanują autonomię i wolę danej osoby,

- ▶ Wprowadzenie przepisów w celu zapewnienia ochrony osób z niepełnosprawnościami przed dyskryminacją we wszystkich dziedzinach życia, w tym kompleksowego dochodzenia roszczeń oraz zakazanie tzw. dyskryminacji krzyżowej ze względu na niepełnosprawność, płeć, wiek, pochodzenie etniczne, tożsamość płciową i orientację seksualną.

SILNE.

- ▶ Zalecenie, aby kobiety i dziewczęta z niepełnosprawnościami miały dostęp do pomocy w podejmowaniu decyzji życiowych i nie były poddawane sterylizacji bez ich pełnej, swobodnej i świadomej zgody,
- ▶ Zalecenie zaprzestania stosowania terapii konwersyjnej oraz wspieranie osób z niepełnosprawnością psychospołeczną z poszanowaniem tożsamości płciowej i orientacji seksualnej osoby,
- ▶ Zalecenie zniesienia przepisów uniemożliwiających zawieranie małżeństw i zakładania rodzin przez osoby z niepełnosprawnościami oraz opracowania kompleksowych systemów wsparcia pomocy rodzinom z dziećmi niepełnosprawnymi, a także rodzicom niepełnosprawnym.

Czym jest ubezwłasnowolnienie całkowite? Jest to pozbawienie osoby zdolności do czynności prawnych, w tym do zawarcia związku małżeńskiego. Osoby z niepełnosprawnością intelektualną często zostają ubezwłasnowolnione przez własne rodziny z powodu źle rozumianej troski o dobro danej osoby. Przed nami jeszcze dużo pracy, nie tylko w obrębie rozwiązań systemowych, ale i, lub przede wszystkim, edukacyjnych.

SILNE.

To, w jaki sposób w Polsce widziana jest seksualność osób z niepełnosprawnością intelektualną zobaczyć można w serialu *Tabu Polska*, odcinek 2 *Na przekór wszystkim*, w którym przedstawione są dylematy i brak zgody rodziców na związek, zwłaszcza sformalizowany, dwóch osób z zespołem Downa. Osoby te traktowane są przez swoich bliskich jak dzieci, którymi przecież nie są.

W porównaniu z podejściem polskim, polecam angielski serial dokumentalny *Edukacja seksualna* w którym Anna Richardson ukazuje między innymi związek kobiety z niepełnosprawnością intelektualną, szczęśliwy i pełny. Sam serial obejrzyć można w internecie lub na Focus.Tv, polecam go z całego serca. Kolejnym, tym razem filmem dokumentalnym, poruszającym kwestię seksualności osób z niepełnosprawnością jest australijska produkcja pt. *Sekstercja* mówiąca o pracownicy seksualnej od lat świadczącej usługi seksualne osobom z niepełnosprawnością, w tym intelektualną lub sprzężoną. Obejrzyjcie, jest w tej kobiecie ogrom empatii i chęci pomocy.

Nawiązując do tego tematu, w wielu krajach, również u naszych sąsiadów, w Niemczech i Czechach działa instytucja asystenta seksualnego dla osób z niepełnosprawnością, czyli osób pomagających w rozładowaniu napięcia seksualnego. W Polsce główną inicjatorką tematu seksualności osób z niepełnosprawnością jest dr Alicja Długolecka, edukatorka seksualna, wykładowczyni w Zakładzie Psychoterapii i Rehabilitacji Seksualnej AWF w Warszawie.

Warto również wspomnieć o dostępności do usług ginekologicznych świadczonych kobietom z niepełnosprawnością. Kilka miesięcy temu udostępniony został raport *Przychodzi baba do lekarza* zrealizowany przez Fundację Kulawa Warszawa na terenie województwa mazowieckiego. Wynika z niego, iż kobiety z niepełnosprawnością traktowane są jak pacjentki drugiej kategorii, lub jak dzieci. Począwszy od rejestracji, przez utrudnienia architektoniczne, po podejście pielęgniarek czy lekarzy/lekarek. Kobiety z niepełnosprawnością intelektualną często na wizyty przychodzą z matką albo opiekunką z DPS-u, rozmowa prowadzona jest poza nimi, to osoby postronne uzyskują informacje, nie pacjentki. Często również pojawiają się mocno niestosowne komentarze dotyczące zdrowia reprodukcyjnego, do jednej z kobiet biorących udział w raporcie wezwany został psychiatra gdy poprosiła o wypisanie recepty na antykoncepcję. Lekarzom brak empatii jak i podstawowej wiedzy na temat potrzeb kobiet z niepełnosprawnością. Te z niepełnosprawnością intelektualną traktowane są najgorzej, ponieważ ich zdanie nie liczy się w ogóle.

Na koniec chciałam zaznaczyć, że osoby z niepełnosprawnością nie muszą być wcale cis- lub heteronormatywne.

Jak już wspomniałam, jest w naszym kraju, jak i w naszej mentalności potrzebna wielka zmiana, dotycząca świadomości potrzeb i praw osób z niepełnosprawnością, a szczególnie z niepełnosprawnością intelektualną. Mam nadzieję, że choć odrobinę zmusiłam Was tym wpisem

do przemyślenia własnych przekonań, szczególnie, jeśli w Waszym bliskim otoczeniu są osoby z niepełnosprawnością, i, że zacznie dostrzegać i szanować ich pełną podmiotowość w każdym aspekcie życia.

#NIEdyskryminujNIEpełnosprawnych

#STOPdyskryminacji

SILNE.

Źródła:

<http://konwencja.org/konwencja/>

<https://www.rpo.gov.pl/pl/content/rekomendacje-dla-polski-komitetu-onz-komitetu-ds-praw-osob-z-niepełnosprawnościami>

<http://libr.sejm.gov.pl/tek01/txt/onz/1948.html>

https://pl.m.wikipedia.org/wiki/Powszechna_Deklaracja_Praw_Seksualnych

<https://m.filmweb.pl/serial/Tabu+Polska-2014-728745/episodes>

<https://www.focus.pl/artykul/kalectwo-nie-wyklucza-udanego-seksu>

<https://poland.us/strona,18,17628,0,seksterapia-kontrowersyjny-film-dokumentalny-o-niepełnosprawnych-i-osobach-swiadczaczych-im-uslugi-erotyczne.html>

<https://www.kulawawarszawa.pl/przychodzi-baba-do-lekarza/>

<https://pl.wikipedia.org/wiki/Ubezwnowolnienie>

<https://szczerydobolu.pl/zona-nie-chce-sie-kochac-brak-seksu/piramidapotrzebmaslowa/>

Dorota „Nietoperz” Grochala

Autorka bloga nietoperzczytaiozlada.blogspot.com, działa w Manifie Rzeszów, dotychczas jej wiersze były publikowane w antologiach poezji wydawnictwa Poetariat, a teksty w art-punk-dada-zinie „Wyżewy z Sandałka”.

